

ΨΑΛΤΑΙ ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΑΡΧΑΙ

Πόσον θλίβεται ἡ ψυχὴ μου, ὅταν βλέπω εἰς τοὺς Ναοὺς τῶν χωρίων ν' ἀνθροῦνται καὶ ἀγανακτῶσιν οἱ ἱερεῖς καὶ ἐπίτροποι, διότι οὐδὲν εὐρίσκεται ἕνα παιδί νὰ καλὴν ἀρχήσῃ, νὰ 'πῇ τὸν Ἀπόστολον . . .

Μένον αὐτῇ ἡ ἑλληείς . . .

Δὲν ὑπάρχει ἕνας ψάλτης νὰ ψάλλῃ;

'Αληθῶς τέτοιον ὅσον καὶ δὲν ἔχουσι τὸ μέσον νὰ πληρώσῃν ψάλτας, δὲν ἔχουν ψάλτας.

Καὶ ὅμως εἰς παλαιότερους χρόνους ἐθεωρεῖτο τὴν μεγάλην τὴν ψάλλειν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, τὸ ἀναγινώσκειν τὸ Ψαλτήριον καὶ τὰς Προφητείας, τὸ ἀπικυρᾶν τὸν Ἀπόστολον, τὸ συλλειτουργεῖν ἐν γένει τὸν ἱερέα.

Οἱ προὔχοντες τότε τοῦ χωρίου κατελάμβανον καὶ διδασκάλως τοὺς χοροὺς τοῦ ναοῦ, εἰς ὅλας τὰς ἑορτάς καὶ Κυριακὰς τοῦ ἐνικοῦτοῦ παρεστήμενοι ἀντὶλαμπῶς ἐν τῇ ἐσπερίᾳ καὶ τῇ ὀρθρᾷ. Οὐδέ εὐκλεν εὐλογητὸν ὁ ἱερεὺς, πρὶν ἰδῇ ἑλθόν τοὺς προστάτας νὰ κατελάβωσι τὰ σταθμὰ τοῦ χοροῦ.

Πολὺ φασκάν.

Διότι ἡ ἐκπαίδευσίς τότε καὶ ἐν γένει ἡ μόρφωσις ἐγένετο μόνον διὰ τῆς Ἐκκλησίας. Τὰ παιδία ἐπαγορεύοντο εἰς τὸ σχολεῖον εἰς τὴν Ὀκτώηχον καὶ, κληρονομήσαν ὑπὸ τοῦ διδασκάλου, ἐκπαιδεύοντο ἢ ἔλεγον τὸν Ἀπόστολον, ὥς οὗ καὶ ἀνανομήνης τῆς ἑλικίας των, ἐκπαιδεύοντο καὶ εἰς τὸ ψάλλειν. Ποία περὶ τὴν ἀριστερίαν τῶν νέων ἐν ταῖς ἑορταῖς ἀκούσθαις τότε. Ποῖος εὐγενὴς ἀνταγωνισμὸς, ὅστις κινεῖτο καὶ ἐκκαλλώπιζε τὰς ἱεροτελεστίας. Τὸ νὰ γένῃ ὁ υἱὸς ἑνὸς προὔχοντος α' Ἀναγνώστης ἐθεωρεῖτο μέγα τι καὶ ἱεροπρεπές. Τὸ νὰ προχειρισθῇ ὁ υἱὸς ἑνὸς χορικοῦ εἰς α' Ἀναγνώστην ἐθεωρεῖτο ὡς δίπλωμα ἐντίμου προσκλήσεως εἰς προὔχοντα τοῦ τύπου κοινότητος. Ἀὐτὰ τὰ πρῶτα πρόσωπα τῆς μικρᾶς κακοπόλεως μετ' ἰδιαιτέρας χαρᾶς ἐλθόντων τὸ βαπτιστικὸν τῶν ὀνομα, ὑπογράφοντα καὶ προσφωνοῦσαν α' Ἀναγνώστης. Πολλοὶ δὲ διέκριον ἐν τῇ διοικήσει τῶν κοινωτικῶν ἐκτὸς Ἀναγνώστης.

Ἡ συνήθεια αὕτη εἶναι Ἑθνικὴ καθόλου ἔχουσα τὴν ἀρχὴν της εἰς τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους, εἰς τοὺς καιροὺς ἐκείνους τῆς θρησκευτικῆς τοῦ ἔθνους ἡμῶν λαμπρότητος καὶ δόξης, ὅτε καὶ οἱ αυτοκράτορες ἀκόμη δὲν ἀπεξίσουν νὰ χοροστατοῦσι καὶ νὰ ψάλλωσιν ἐν ταῖς ἀνακτορικαῖς ἱεροτελεστείαις.

Γνωστὸς δὲ εἶναι ὁ βασιλεὺς ἐκεῖνος, ὅστις ἐδολοφονήθη τὴν νύκτα τῶν Χριστουγέννων ἐν αὐτῇ τῇ ἀγρυπνίᾳ, ψάλλων ἐν τῷ χορῷ τοῦ ἀνακτορικοῦ παρεκκλησίου τὸν εἰρμὸν τῆς Ζ' ψῆδός «Τὸ Παντάνεκτος ἐξερρύλισκ' πόθω . . .»

Ἀλλ' οἱ ἀνκιδρῶντες τὴν Ἑθνικὴν ἡμῶν ἱστορίαν πολλὰς ἄλλας μαρτυρίας ἀνευρίσκουσι περὶ τοσούτων ἐντιμῶν καὶ ἐπαγωγῶν καὶ ὀψηλῶν ἐθεωρεῖτο τὸ ψάλλειν ἢ ἀναγινώσκειν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ.

Ἐν τῷ περιφημῷ ναῷ τῶν Χαλκοπράτειων, τιμωμένη ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου, ὅπου κατέκειτο ἡ ἀγία σοφὸς τῆς τιμῆς Ζώνης αὐτῆς, τῇ 31 Αὐγούστου, ἐν τῇ ἀγρυπνίᾳ, ὅτε ἐωρτάζετο ἡ κατὰ θεοῦ:

τῆς τιμῆς Ζώνης, τὰς α' Ἀναγνώσεις ἐκπαινεῖται οἱ τοῦ βυζαντινοῦ Κράτους ἄνδρες, τινὲς τῶν μεγάλων θεωρούντες νὰ ὑπηρετῶσι τῷ Θεῷ. Μιχαὴλ ὁ Ραγγαβέ, πρὶν ἀκόμη βασιλεύσῃ, Κρονοπαλάτης ὢν, πολλάκις εὐκλεν ἐν τῷ ναῷ τούτῳ, ὁ δὲ Νάρδης ὁ Καῖσαρ πολλάκις ἐκπαινεύοντο, ἄλλοι δὲ μεγιστάνες ἄλλας διακονίας διηκόνουν, μετὰ βασιμαστῆς προθυμίας, ἐν τῷ ναῷ τῆς Θεοτόκου.

Διὰ τοῦτο θλίβομαι σφόδρην, ὅταν βλέπω τοὺς ἱερεῖς—τῶν χωρίων ν' ἀγανακτῶσι καὶ γογγύζωσι, διότι δὲν ἔχουν κανένα νὰ τοὺς συλλειτουργήσῃ. Ἀλλ' ὅταν ἀναγινώσκω τὴν ἐλληνικὴν ἱστορίαν, θλίβομαι ἀκόμη περισσότερο, διότι βλέπω ὅτι ἐκεῖνο τὸ ὅπου δὲν κατάρθωσαν τόσοι μικροὶ αἰῶνες, ν' ἀπομακρύνωσι δὲ τὸν ἐλληνικὸν κόσμον ἀπὸ τῆς ἀπὸ τοῦ πάτρια, τὸ κατάρθωσαν ἡ τελευταία μικρὰ περίοδος ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς νέας Ἑλλάδος.

Ὀλίγον ἀκόμη καὶ τὰ χωρία δὲν θὰ ἔχωσιν οὐδὲ ἱερεῖς.

Α. Μαροῦτιδης